

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., доц. Волохова І.С.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

«Податок на прибуток підприємств та його регулюючий вплив на економіку»

ОДЕСА - 2019 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ.....	6
1.1. Історичний аспект становлення та розвитку податку на прибуток підприємств.....	6
1.2. Економічна сутність податку на прибуток підприємств.....	14
1.3. Основні елементи механізму податку на прибуток підприємств	20
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	27
2.1. Моніторинг надходжень податку на прибуток підприємств до Зведеного бюджету України.....	27
2.2. Оцінювання ефективності податку на прибуток підприємств України.....	37
2.3. Проблеми адміністрування податку на прибуток.....	43
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	51
3.1. Зарубіжний досвід оподаткування прибутку підприємств та можливості його імплементації в українську практику.....	51
3.2. Шляхи підвищення ефективності механізму оподаткування прибутку підприємств.....	62
ВИСНОВОК.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74

ВСТУП

В умовах ринкових відносин та насамперед в перехідний до ринку період податкова система є одним з найважливіших економічних регуляторів, основою фінансово-кредитного механізму державного регулювання економіки. Вагомим важелем регулювання розподілу між державою та підприємствами всіх форм власності прибутку як головного джерела інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств є податок на прибуток підприємств, що входить до складу податкової системи України. Цей податок історично є центральним в оподаткуванні господарюючого суб'єкта, оскільки показники прибутку традиційно розглядаються як головна характеристика діяльності цього суб'єкта.

Покращення сучасного стану податку на прибуток підприємства знаходиться в числі найважливіших соціально-економічних проблем, від швидкого вирішення яких великою мірою залежить подальший розвиток малого та середнього бізнесу в Україні. При оподаткуванні прибутку підприємств центральними є питання щодо визначення рівня ставок податку, об'єкту оподаткування, умови надання податкових пільг підприємствам та їх склад тощо. Тому своєчасне вирішення вищезгаданих питань набуває особливої актуальності, як основа вдосконалення та модернізації оподаткування прибутку підприємств та вихід на новий, сучасніший рівень оподаткування України в цілому.

Теоретичним та практичним аспектам проблематики оподаткування прибутку підприємств присвячені наукові праці багатьох вітчизняних учених. Серед них слід назвати таких науковців, як В.Л. Андрущенко, З.С. Варналій, В.П. Вишневський, В.М. Геєць, В.І. Дубровський, Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, І.О. Лютий, І.А. Майбуров, І.А. Маринич, А.М. Поддєрьогін, В.М. Федосов, В.В. Черкашин, С.І. Юрій, Ф.О. Ярошенко. Однак, попри різні оцінки та пропозиції вчених, актуальним залишається дослідження теоретичних та методичних засад оподаткування прибутку підприємств, визначення впливу ППП на стан і розвиток економіки України, обґрунтування пропозицій щодо удосконалення

нормативно-правової бази, механізму функціонування податку на прибуток, підвищення його регулюючої і стимулюючої ролі.

Метою кваліфікаційної роботи є висвітлення теоретичних і практичних засад податку на прибуток підприємства та його вплив на економіку України.

У зв'язку з поставленою метою основні **завдання**:

- дослідити історичний аспект становлення та розвитку податку на прибуток підприємств;
- розкрити економічну сутність податку на прибуток підприємств;
- показати основні елементи механізму податку на прибуток підприємств;
- провести моніторинг надходжень податку на прибуток підприємств до Зведеного бюджету України;
- провести оцінювання ефективності податку на прибуток підприємств України;
- розкрити проблеми адміністрування податку на прибуток;
- дослідити зарубіжний досвід оподаткування прибутку підприємств та можливості його імплементації в українську практику;
- розробити шляхи підвищення ефективності механізму оподаткування прибутку підприємств

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес справлення та адміністрування податку на прибуток в Україні.

Предметом кваліфікаційної роботи є сукупність відносин, що виникають в процесі справляння податку на прибуток до бюджету.

Випускна робота виконана із застосуванням таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, як: аналізу, синтезу, ретроспективного аналізу; методи порівняльного аналізу; статистичний метод - при виявленні тенденцій у показниках надходження податку на прибуток; табличний метод служить накопиченню, опрацюванню і зберігання інформації, графічний метод, що дає можливість більш наглядно продемонструвати результати дослідження; економіко-математичні методи, моделювання, прогнозування – при побудові моделей залежності податку на прибуток від різних чинників.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти з питань податку на прибуток, навчальні посібники, періодична економічна література, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, доповіді науково-практичних конференцій, коментарі фахівців та експертів, статистичні матеріали Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, Всесвітньої організації охорони здоров'я та Європейської комісії, моніторингові звіти Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень, звіти Міністерства охорони здоров'я України, інтернет-ресурси.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в кваліфікаційній роботі положення, узагальнення, висновки та пропозиції мають як загальнотеоретичне, так і прикладне значення. Розроблені в кваліфікаційній роботі положення можуть бути впроваджені та використані органами центральної влади при вирішенні проблем справлення та адміністрування податку на прибуток в Україні.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (48 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 80 сторінок. Основний зміст викладено на 73 сторінках. Робота містить 14 таблиць, 17 рисунків.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження сформулюємо наступні висновки:

1. Досліджуючи історичний аспект формування податкової системи України та становлення податку на прибуток підприємств у ній, логічним вбачається розглядати становлення податку на прибуток підприємств починаючи з часів незалежності і закінчуючи 2019 роком, виокремлюючи в його розвитку п'ять етапів. Законодавець методом спроб і помилок приймав нові закони, знаходив нові рішення, які міняли форму та значення податку на прибуток. Цей податок має велике значення для країни, тому що він є найвагомішим з групи прямих податків і одним з наповнювачів державної скарбниці. Важливим при своєчасній та повній сплаті цього податку є визначення кола юридичних обов'язків та суб'єктивних прав платника податків як основного суб'єкта, за допомогою якого це реалізується.

2. Податок на прибуток підприємств є одним з найбільш потужних джерел формування бюджетних ресурсів, який забезпечує державі можливість повноцінного фінансування її основних функцій. Податок на прибуток підприємств є одним із бюджетоутворюючих податків, що значним чином впливає на фінансове життя країни. Він водночас є важливим фактором, що визначає умови існування підприємства, умови функціонування державного бюджету та економічної системи в цілому. Даний податок відіграє роль чинника, що визначає умови ефективного функціонування державного бюджету та економічної системи загалом. Крім того, податок на прибуток – це своєрідний індикатор ділової активності національної економіки та мірило добробуту суб'єктів господарювання. Таким чином, покращання адміністрування прибуткового податку як основного напрямку вдосконалення сприятиме прозорості взаємовідносин між державою та підприємствами, внаслідок чого зростатиме добробут громадян України.

3. З прийняттям Податкового кодексу України механізм оподаткування прибутку підприємств зазнав неодноразових змін, які мали вплив як на

фіскальний, так і регулюючий ефект цього податку. Законодавчо встановлена в Україні модель оподаткування прибутку, відповідає моделям більшості країн ЄС, проте механізм адміністрування ППП залишається недосконалим.

4. Встановлено, що частка податку на прибуток підприємств у доходах Зведеного бюджету перманентно коливається у незначному діапазоні. Законодавчі зміни не вплинули суттєво на зміну структури надходжень. Вагоме значення в наповненні бюджету мають великі платники податків, забезпечуючи більше половини надходжень цього податку до зведеного бюджету.

5. Пільгове оподаткування податком на прибуток підприємств є одним із найвагоміших методів регулювання економіки. Останні роки спостерігається зниження втрат бюджету щодо пільг на цей податок. З 2015 року майже в 4 рази було скорочено кількість підстав для отримання податкових пільг з податку на прибуток, що вплинуло на зміну кількості їх отримувачів. Визначено, що система оподаткування податку на прибуток в Україні була еластичною лише у 2016 р. та у 2018 р., оскільки коефіцієнт еластичності податку на прибутку становив 1,28 та 1,21 відповідно (перевищував одиницю).

6. Аналіз показав, що негативні впливи на оподаткування прибутком підприємств мали такі чинники, як агресивне податкове планування; накопичення збитків у зв'язку з наявними курсовими різницями, а також ведення окремого обліку податкової амортизації. Наступними проблемами адміністрування податку на прибуток підприємств є розрахунок об'єкта оподаткування, який визначається за правилами бухгалтерського обліку з коригуванням на податкові різниці, що призводить до постійних перевірок контролюючими органами.

7. Проведений аналіз зарубіжного досвіду дозволив виявити позитивні напрями розвитку системи оподаткування податком на прибуток підприємств. Слід звернути увагу на запровадження прогресивних ставок податку на прибуток підприємств на кшталт таких, які діють у США. Це стимулювало б українські підприємства до отримання більшого прибутку, адже в їхньому розпорядженні залишатиметься більше вільних коштів, які можливо було б

використати на розширення виробництва, переоснащення матеріально-технічної бази, запровадження новітніх технологій. Встановити фіксований мінімальний корпоративний податок як в Австрії та США незалежно від результату діяльності та кількості пільг підприємств, що дозволить посилити фіскальну ефективність податку на прибуток;

8. За результатами проведеного дослідження пропонуються наступні заходи:

- встановити зниження ставок податку на прибуток підприємств для сектору малого бізнесу, адже це найбільш динамічний елемент приватного підприємництва, що відіграє значну роль в створенні інновацій, розширенні виробництва та зростанні зайнятості;

- запровадити систему дефференціації ставок податку на прибуток підприємств за різними видами діяльності, що дозволить підтримувати та розвивати найбільш затребувані види діяльності у держави;

- запровадити пільгове оподаткування податком на прибуток підприємств для підприємств пріоритетного розвитку (агропромислови комплекс, машинобудівний комплекс, переробна промисловість з метою створення сприятливого інвестиційного клімату;

- запровадження інвестиційних податкових кредитів, що дозволить підприємствам вкладати кошти у розвиток нових технологій;

- підвищити якість адміністрування податку на прибуток підприємств на етапі планування надходжень за цим податком на державному рівні;

Реалізація запропонованих заходів посилення фіскальної та регулюючої ролі податку на прибуток підприємств України, на наше глибоке переконання, сприятиме зміцненню та вдосконаленню чинної системи оподаткування, що дозволить зменшити податковий тиск на суб'єктів господарювання та призведе до підвищення індекса конкурентоспроможності нашої країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ковтун А.В. Податок на прибуток підприємств: реалії сьогодення / А.В.Ковтун, М.В. Чічкан // Стратегія економічного розвитку України. - 2017. - № 37. - С. 101-107.
2. Ярошевич Н. Б. Податок на прибуток підприємств у доходах державного бюджету України / Н. Б. Ярошевич, О. О. Задорожний // Власна справа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://podatok.vlasnasprava.info/podatkovyj-kodeks/komentariekspertiv/201-2017-01-26-07-28-34.html>
3. Податковий кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI в редакції Кодексу від 01.03.2019, підстава - 2628-VIII // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Положення (стандартом) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» (П(С)БО-15) від 29.11.1999 № 290 в редакції Положення від 09.08.2013, підстава z1242-13 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>
5. Положення (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» (П(С)БО-16) в редакції Положення від 09.08.2013, підстава z1242-13 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
6. Даценко Г.В. Податок на прибуток: зарубіжний досвід та сучасний стан, контроль розрахунків зі сплати податку/ Г.В. Даценко // Г.В.Даценко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2018. - № 2. - С. 204-208.
7. Шорохова Ю. С. Правове регулювання об'єкта податку на прибуток підприємств / Ю.С. Шорохова // Проблеми законності. – 2016. – Вип. 123. – С. 306-313.

8. Шорохова Ю. С. До питання щодо характеристики елементів податку на прибуток /Ю.С. Шорохова // Право і суспільство. – 2016. – Вип. 3. – С. 253-260.

9. Шорохова Ю. С. Історія виникнення податку на прибуток підприємств на теренах України/ Ю.С. Шорохова // Проблеми законності – 2017. – Вип. 128. – С. 112-118.

10. Дубовик О.Ю. Реалізація регулюючої функції податку на прибуток в Україні /О.Ю. Дубовик, Л.О. Генна // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2015. - №3 (223). – С. 65-77.

11. Мелень О.В. Актуальні питання оподаткування прибутку / О.В. Мелень, С.В. Лукаш // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія «Технічний прогрес та ефективність виробництва». – 2013. – № 67. – С. 107-111.

12. Далєвська Т.А. Податок на прибуток підприємств як інструмент наповнення бюджету / Т. А. Далєвська, Ю. І. Гороховська, В. В. Чигрин // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 5. – С. 363–366

13. Мочерний С.В. Економічна теорія / С.В. Мочерний. – К.: Вища школа, 2012. – 435 с.

14. Алексюк А.Р. Ризик як один із чинників зростання прибутку підприємств / А.Р. Алексюк // Економіка. Фінанси. Право. – 2017. – №3. – С. 17 – 21.

15. Данілюк М.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для вищ. навч. заклад/ М.О. Данілюк. – К.: ЦНП, 2016. – 204 с.

16. Лєвошко Л.В. Податок на прибуток як інструмент регулювання підприємницької діяльності / Л.В. Лєвошко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/levoshko-lv-podatok-na-pributok-yak-instrument-regulyuvannya-pidpriemnitskoyi-diyalnosti/>

17. Шлафман Н.Л. Функціонування податку на прибуток підприємств в Україні / Н.Л. Шлафман, М.П.Волохова, М.М. Стоянова // Економічні інновації: Зб. наук. пр. — Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2016. — Вип. 51. — С. 359-366.

18. Гаман Г.О. Суть та елементи податку на прибуток / Г.О. Гаман [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://economics.opu.ua/files/science/oblik/2016/32.pdf>

19. Войткова І.Р. Сутність податку на прибуток та його етапи розвитку / І.Р. Войткова, Л.В. Голишевська [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Economics/3_82780.doc.htm

20. Соколовська В.В. Історичний аспект становлення податку на прибуток в Україні / В.В. Соколовська, О.В. Олійник [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/04/192.pdf>

21. Ярошенко Ф. О. Історія податків та оподаткування в Україні: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ф. О. Ярошенко, В. В. Павленко, В. П. Павленко; за заг. ред. А. М. Подоляки. — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2014. — 416 с.

22. Черба В.М. Податок на прибуток: історичний огляд / В.М. Черба, К.Р. Сосенкова, А.В. Стасюк // В. М. Черба, К. Р. Сосенкова, А. В. Стасюк // Молодий вчений. - 2017. - № 5. - С. 32-34.

23. Крупей Н. С. Податки і платежі: історичний аспект / Н. С. Крупей // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. — 2012. — № 1(12). — С. 28-40.

24. Самуэльсон П. Э. Макроэкономика: пер. с англ. / П. Э. Самуэльсон, В. Д. Нордхаус // — М. 1: Вильямс. — 2009. — 592 с.

25. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс] . — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>

26. Державна казначейська служба України / Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/23608>

27. Звіт про виконання Зведеного бюджету України за 2014 рік / Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=257806>

28. Звіт про виконання Зведеного бюджету України за 2015 рік / Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=264515>

29. Звіт про виконання Зведеного бюджету України за 2016 рік / Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=384615>

30. Звіт про виконання Зведеного бюджету України за 2017 рік / Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=494615>

31. Звіт про виконання Зведеного бюджету України за 2018 рік / Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2018-rik>

32. Валовий внутрішній продукт (у фактичних цінах) 2014-2018 роки // Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2003/vvp/vvp_kv/vvp_kv_u/arh_vvp_kv.html

33. Державний комітет статистики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

34. Хомутенко В.П. Фіскальна ефективність податку на прибуток підприємства в Україні / В.П. Хомутенко, А.В. Хомутенко // Економіка та держава. - 2017. - № 2. - С. 61-65.

35. Князькова В.Я. Особливості податкового адміністрування в умовах розбудови ринкових відносин в Україні / В.Я.Князькова, Л.К.Сергієнко// Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – Серія: Економічні науки. – 2015. – № 1 (78). – С. 58-65.

36. Тулуш Л.Д. Оподаткування прибутку підприємств: практика застосування в Україні/ Л.Д.Тулуш // Молодий вчений. – 2017. – № 3. – С. 860-863.

37. Таптунова І. Трансформація податку на прибуток підприємств у податок на виведений капітал: Європейський інформаційно-дослідницький центр, 2016. – 44 с.

38. Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України за перше півріччя 2018 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/237691.html>

39. Проект закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал № 8557 від 05 липня 2018 р.

40. Шовкопляс Т.С. Податок на прибуток підприємств - проблеми контролю за його сплатою з боку держави /Т.С. Шовкопляс // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». – 2017. – № 24. – С. 145-148.

41. Хомутенко А. Адаптація зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств до вітчизняної практики / А. Хомутенко, Ю. Бзова // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. - 2016. - № 7. - С. 112-131.

42. Шумський Р. В. Зарубіжний досвід побудови системи прибуткового оподаткування юридичних осіб /Р.В. Шумський[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=33570>

43. KPMG. Corporate tax rates table [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-andresources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html>

44. PWC. United States. Corporate – Taxes on corporate income [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/United-StatesCorporate-Taxes-on-corporate-income>

45. PWC (2018), “China. Corporate – Taxes on corporate income”, available at: <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/Peoples-Republicof-China-Corporate-Taxes-on-corporate-income>

46. Кузнецова І. О. Сучасні концепції формування конкурентних стратегій підприємства / Кузнецова І. О., Кублікова Т.Б // Науковий вісник ОНЕУ. – Одеса, 2017. - № 5 (247) – С.96-106.

47. Кублікова Т. Б. Система казначейства: управління фінансовими ресурсами: монографія / Т. Б.Кублікова, Е. І. Курганська. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 323 с.

48. Васильєва І.В. Адаптація зарубіжного досвіду в Україні прибуткового оподаткування підприємств [Електронний ресурс]: Збірник студентських та наукових праць – 2016. – №2. – С. 304-312.

49. Зайцев О.В. Проблеми оптимізації оподаткування прибутку підприємств в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду/ О.В. Зайцев // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Вип. 22. – С. 177-182.

50. Кублікова Т.Б. Прямі іноземні інвестиції: стратегія розвитку України: монографія / Т.Б. Кублікова, О.: Атлант, 2012. – 280 с.

51. Непочатенко О.О. Оподаткування прибутку підприємств в Україні / О. О. Непочатенко, П. М. Боровик, Б. Р. Щепелюк. // Економіка. Управління. Інновації. - 2017. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2017_1_28.